

April 2017
Granskningsversion 1

Landskapsanalys Bällsta IP

Planeringsunderlag baserat på inventering av natur- och rekreativsvärden

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Fastighetskontoret genom AIX Arkitekter

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2017-xx-xx

Uppdragsansvarig: Anna Maria Larson

Medverkande: Hélène Littke, Raul Vicente, Aina Pihlgren och Eleonor Häger

Foton: Om inget annat anges: Xxxxx

Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB

Internt projektnummer: 7406

Bild på framsidan från Bällsta

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och avgränsning	4
Metodik landskapsanalys	5
Tematiska analyser	5
Känslighet och potential	5
Förutsättningar för planering	6
RUFS 2010	6
Den regionala grönstrukturen	6
Översiktsplan – Promenadstaden	6
Sociotopkartan Stockholm stad	7
Planerade projekt i närområdet	7
Dagens användning	7
Kulturvärden Bällsta gård	8
Trädgårds- och läplanteringar	8
Naturvärdesinventering	10
Metodik NVI	10
Osäkerhet i bedömningen	10
Känslighet i miljöer med höga naturvärden	10
Allmän beskrivning av naturen i området	10
Naturvärdesobjekt	11
Arter listade i Artskyddsförordningen och internationella direktiv	12
Fridlysta arter	12
Rödlistade arter och signalarter	12
Landskapets form	14
Rekreation och upplevelsvärden	14
Landskapets bärande karaktärer	16
Stråk och gångstigar	16
Utblickar	17
Barriärer	18
Känslighet och potential	19
Utnyttja befintliga strukturer och gränser	19
Exploatera redan ianspråktagen mark	19
Bevara naturmark och äldre träd	19
Säkerställ tillgängligheten till de angränsande grönområdena	19
Behov av fördjupad kunskap	19
Referenser	20

Inledning

Bakgrund

Stockholm stad tillsammans med AIX arkitekter arbetar med att ta fram en detaljplan för att utveckla området kring Bällsta gård till en idrottsplats, Bällsta IP. I denna rapport presenteras en landskapsanalys och en naturvärdesinventering som underlag för det vidare arbete med detaljplanläggningen.

Området kring Bromma flygplats består främst av öppna gräsytor och mindre skogspartier. Detaljplaneområdet ligger avgränsat av Bällsta-vägen och Bromma flygplats i söder, i öster av Mjölvägen och i norr av Skorpvägen förutom där småhusträdgårdar utgör gränsen. I väster går gränsen över den öppna gräsytan som ansluter till Sundby friområde, se figur 5.

Syfte och avgränsning

Syftet med landskapsanalysen är att vidga förståelsen för olika intresseanspråk för att i planprocessen kunna utgå från landskapets förutsättningar. Analysen ska ligga till grund för bedömning av framtida markanvändning och detaljplanläggning för en planerad idrottsplats med en friidrottsplan- och hall, fotbollsplan, ishall och idrottsplan.

I rapporten beskrivs landskapets förutsättningar, vegetation och naturvärden samt kulturmiljö, landskapsbild, upplevelse och rekreationsvärden. Målet är att i kartläggning och i fält identifiera värden för natur och rekreation, samt översiktligt studera de ekologiska samband som finns i närområdet

Planområdet består av fastigheterna Bällsta 1:13 och del av Riksby 1:3, och är ca 10 ha stort.

Landskapsanalysen avgränsas i huvudsak till planområdet men för att sätta området i sitt sammanhang inkluderar analysen även angränsande stadsdelar och naturområden.

Naturvärdesinventeringen använs av planområdet. Naturvärdesobjektens minsta obligatoriska karteringsenhet är ytor av 0,1 hektar eller mer. Fokus vid inventeringen har legat på fåglar, insekter, mossor och lavar. Växter och insekter kunde endast översiktligt inventeras på grund av årstiden.

Fig. 1: Bällsta gårds huvudbyggnad och Bällsta allé

Fig. 2: Avgränsning planområdet kring Bällsta gård

Metodik landskapsanalys

En landskapsanalys är en metod för att ta fram kvaliteterna i ett landskap och kan användas både för att bevara och för att utveckla ett landskap. En landskapsanalys i landskapskonventionens anda utgår från landskapet som helhet och omfattar en rad olika aspekter. Analysen omfattar de fysiska karaktärsdragen såväl som kulturhistoriska-, sociala- och funktionella värden.

För att fånga landskapets karaktär och identitet behöver följande frågor besvaras:

- Hur ser landskapet ut?
- Hur uppfattas och upplevs det?
- Hur används/fungerar det?
- Varför ser det ut/fungerar som det gör?

Tematiska analyser

För att kunna svara på frågan om varför landskapet fungerar och ser ut som det gör, måste följande tematiska analyser göras:

Kultur: beskriver landskapets kulturhistoriska utveckling.

Natur: beskriver ekologiska sammanhang och funktioner. Metodiken för naturvärdesinventeringen (NVI) beskrivs vidare på sida 13.

Form: beskriver landskapets form – en kombination av naturgeografi och geologi samt visuella parametrar.

Känslighet och potential

Landskapets känslighet och potential beskrivs inte generellt, utan är riktad mot den målbild som har ställts upp för det aktuella området.

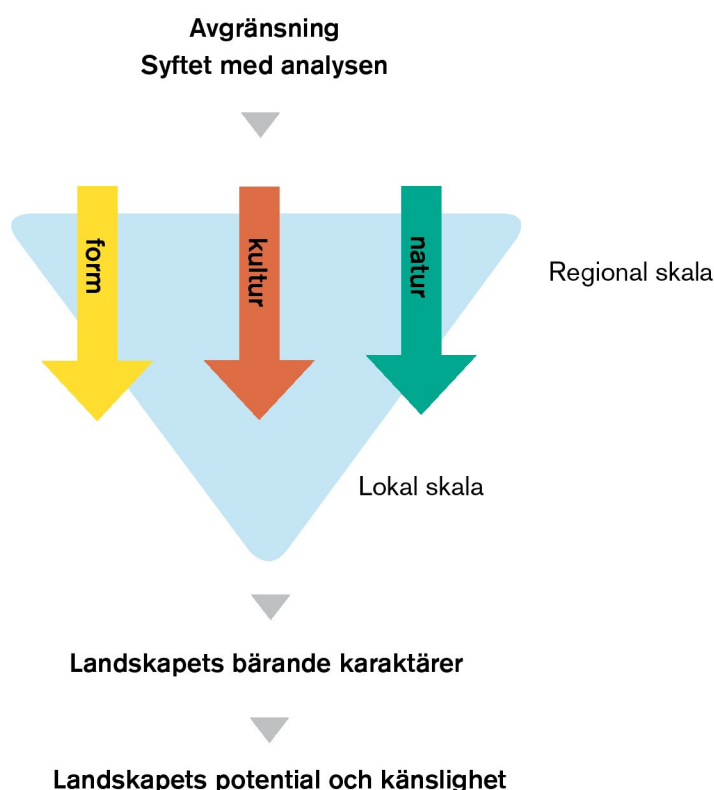
Form: markanvändning idag, landskapets visuella strukturer och särdrag, landskapsrum, riktningar hos landskapet, viktiga utblickar, enskilda utmärkande landskapselement, samt landskapets skala och komplexitet.

Kultur: historisk markanvändning, tidsdjup samt markanvändning idag.

Natur: naturtyper, naturvärden, spridningssamband. Kan beskrivas översiktligt eller med noggrannhet genom en naturvärdesinventering.

Figuren visar den arbetsprocess som leder fram till slutsatser kring landskapets potential och känslighet.

Fig. 3: Arbetsprocess

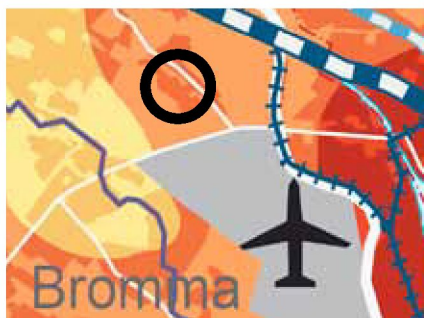
Förutsättningar för planering

RUFS 2010

I den regionala utvecklingsplanen (RUFS 2010) pekas området ut som regional stadsbygd med utvecklingspotential, se figur 4.

Den regionala grönstrukturen

Grönstrukturen i Bällsta/Riksby utgörs av grönområden i första hand i närheten till Bromma flygplats. Även naturreservaten Grimsta, Kyrksjölöten och Judarskogen är värdefulla områden för rekreation för närboende, se figur 5 nedan. Området nås från Bällstavägen och Gamla Bromstenvägen. Området ligger mellan Sundby friområde och Solvallaskogen som är den lokala offentliga grönstrukturen. De öppna ytorna inom planområdet används idag främst som gångpassage på de upp-trampade stigar som syns på åkermarken. Stigarna utgör en koppling mellan Sundby friområde och Solvallaskogen. Bällstavägen används frekvent av gående och cyklister för att ta sig mellan Mariehäll och Bromma. På en regional skala ligger området mittemellan de gröna kilarna Järvakilen, Görvalnkilen och Ekerökilen.

Fig. 4: Utsnitt ur RUFS 2010 med planområdet inringat

Fig. 5: Planområdets koppling till den lokala grönstrukturen

Fig. 6: Utsnitt ur samrådsförslaget för ny ÖP

Översiktsplan – Promenadstaden

I Stockholm stads översiktsplan Promenadstaden från 2010 är planområdet kring Bällsta gård markerat som gles stadsbyggnad och det övriga området som natur, park, större idrottsområde, begravningsplats m.m.

Förslag till ny översiktsplan var på samråd mellan november 2016 och januari 2017 och en ny omarbetad version kommer att antas 2018. I förslaget som var ute på samråd är större delen av planområdet vid Bällsta markerat som ett område med *mycket stora utvecklingsmöjligheter*. Samrådsförslaget förlär att området ska utvecklas till blandad stadsbebyggelse samtidigt som de gröna kvaliteterna ska utvecklas och öppnar för helt eller delvis ändrad markanvändning, se figur 6. Både

Sociotopkartan Stockholm stad

En sociotop definieras av Stockholm stad som en offentligt tillgänglig park, naturområde eller annan obebyggd yta där det känns trevligt att vara. Stockholm stad har tagit fram en sociotopkarta som visar var områdena finns och vilka kvaliteter de olika områdena har och är ett planeringsunderlag som kan användas i stadens fysiska planering (översikts-, områdes- och detaljplanering) för att visa tillgången på kvaliteter i parker och naturområden.

Enligt sociotopkartan har planområdet inga registrerade värden men det ligger i direkt anslutning till Sundby friområde Bällstadelen som har de registrerade kvaliteterna grön oas, naturlek, och promenad samt till Solvallaskogen som förutom samma kvaliteter även registrerats med rofullhet.

Planerade projekt i närområdet

På fastigheten Sadeltaket 1 direkt söder om planområdet kommer Bygghandeln Ekesjöo bygga en ny bygghandel med tillhörande ytor och parkering, se figur 9. Infart till bygghandeln kommer att ske från Gamla Bromstensvägen. Den norra delen av bygghandeln kommer delvis att ligga lägre än de öppna gräsytorerna i norr, för att de inte ska uppfattas för dominerande i landskapet, se figur 8. Längs byggnadens norra fastighetsgräns ska ett bullerplank byggas. Avskärmande vegetation såsom buskar och träd ska planteras för att minska byggnadens framtoning mot befintlig villabebyggelse. En ny gång- och cykelbana byggs på östra sidan av Gamla Bromstensvägen på sträckan Bällstavägen-Mjölvägen. Cykelstråket breddas till dubbelriktad cykeltrafik och separeras från gående. Cykelbanan är en del av ett regionalt cykelstråk som går längs Gamla Bromstensvägen och är utpekat som pendlingsstråk i Stockholms cykelplan. Befintlig gång- och cykelbana på den västra sidan av gatan behålls, men enbart som gångbana. (Bygg.stockholm.se, 2017)

Dagens användning

Idag används huvudbyggnaden på Bällsta gård som korttidsboende samt fritidshem för barn och ungdomar med autism.

Den öppna ytan till väster om Bällsta allé används som snöupplag.

Fig. 7: I båda grönområdena i anslutning till planområdet har sociotopvärdet promenad pekats ut som viktigt.

Fig. 8: Visionsbild ny bygghandel, vy från Mjölvägen - bild Bergkrantz arkitekter

Fig. 9: Planerad byggvaruhandel direkt till söder om planområdet - bild från Bergkrantz arkitekter

Fig. 10: Huvudbyggnaden 1926

Fig. 11: Bällsta allé 1928

Kulturrehistoriska spår

Området kring Bällsta gård är en rest av en jordbruksbygd. Enligt den Häradsekonomiska kartan från 1901 kan man se att Bällstavägen, Bällsta gård och allén omgivet av jordbruksmark och skogspartier på de omgivande höjderna, se figur 12.

Kulturvärden Bällsta gård

Centralt i området ligger Bällsta gård som ursprungligen var en av fem i en by med samma namn med anor från 1300-talet. Den äldsta kända originalstävningen, de bæltæ, är från 1343. Under medeltiden ägdes byn av olika kyrkliga institutioner och övertogs senare av Danvikens hospital. Gården fick säteristatus på 1630-talet. Den nuvarande huvudbyggnaden samt allén är från 1700-talets slut och flyglarna byggdes under 1800-talets andra hälft (Johansson, 2017).

År 1857 höjdes huvudbyggnaden med en våning och 1871 kompletterades gårdssidan med en stor glasveranda i två våningar som gav huset sitt nuvarande utseende, se figur 10 & 11. Två rödmålade flygelbyggnader har flankerat allén en bit söder om huvudbyggnaden, den västra revs 2012. I början av 1900-talet avstyckades tomter till det som sedan blev Bällsta villastad som ligger norr om gården. Gården och marken som var kvar efter avstyckningen köptes av Stockholm stad 1938.

Enligt Skönhetsrådets inventering 1924-1940 har gårdsanläggningen i sin helhet betydelse för landskapet och kulturrehistorisk värde på grund av sitt fria och dominerande läge, se figur 13. Bällsta är en av de stadsdelar som stadsmuseet inte ännu har inventerat och klassificerat vilket gör att Bällsta gård saknar klassificering i nuläget. I samband med att den västra flygeln revs gjorde dock stadsmuseet bedömningen att Bällsta gård har ett stort kulturrehistoriskt värde (Stadsmuseet, 2016).

Trädgårds- och läplanteringar

I inventeringen från 1926 är förutom Bällsta allé trädplanteringar till väster om gården utmärkt. Träden har troligen omhändertagits planteringar och köksträdgårdar och den dubbla lindraden i väster har troligen anlagts som läplantering. Strukturerna från trädgårdsanläggningen går även att se i den häradsekonomiska kartan från 1900.

Fig. 12: Bällsta gård omkring år 1900 - från Häradsekonomiska kartan (Lantmäteriet)

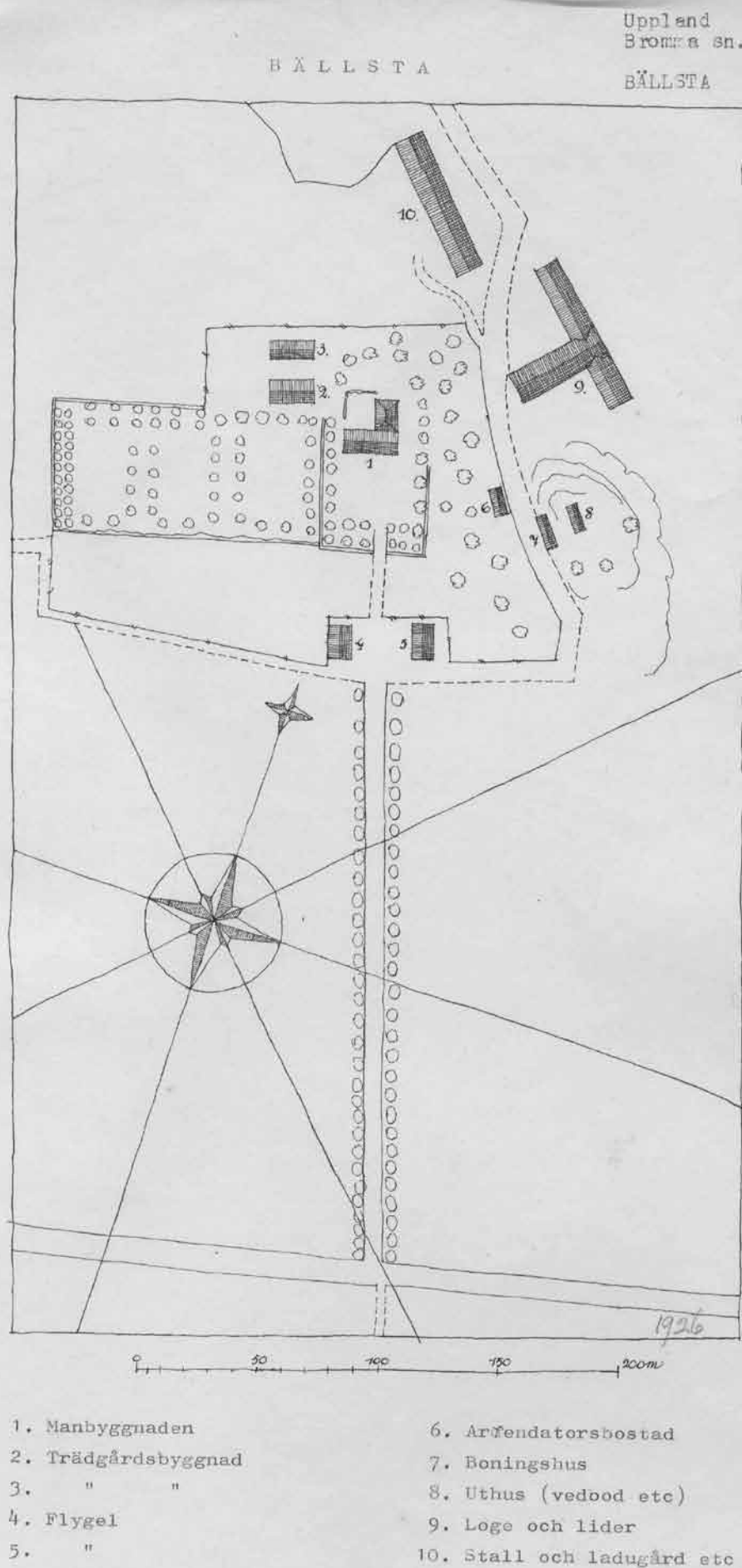

Fig. 13: Skönhetsrådets inventering från 1926

Fig. 14: Guldlockmossa, signalart ädellövskog

Fig. 15: Dike vid gräsmarken

Fig. 16: Blåsippor i sluttningen mot Skorpvägen

Naturvärdesinventering

Metodik NVI

En naturvärdesinventering (NVI) enligt SIS-standard (SS 199000:2014) med nivå medel och tillägg av objekt med naturvärdesklass 4 (visst naturvärde) har genomförts. Naturvårdsintressanta arter och miljöer har noterats och har varit grunden till avgränsning av naturvärdesområden.

Fältinventeringen genomfördes den 23 mars 2017. Fokus i artinventeringen har lagt på arter i förekommande naturtyper.

Befintlig kunskap om området biologiska värden har eftersökts i artportalen. Fullständiga webbadresser eller litteraturhänvisning finns i rapportens källförteckning. Metodiken finns grundligt beskriven i bilaga 3.

Osäkerhet i bedömningen

Vid naturvärdesinventeringar måste osäkerhetsfaktorer som kan påverka resultaten identifieras. Osäkerhetsfaktorerna utgörs i denna inventering av tidpunkt för inventeringen. I slutet av mars har flertal växter inte börjat blomma, varför tolkningen av områdets växter blir bristfällig.

Många marksvampar har inte heller kunnat observeras på grund av årstiden. Som försiktighetsåtgärd har en expertbedömning gjorts, där delobjekt tilldelats ett naturvärde baserat på förväntad potential att hysa naturvårdsarter.

Eftersom en viss osäkerhet föreligger inom vissa av objektsbeskrivningarna, samt att inventeringen har genomförts utanför den enligt SIS-standard bestämda perioden (1 april – 30 november) får bedömningarna ses som preliminära.

Känslighet i miljöer med höga naturvärden

I detta område finns områden med höga naturvärden knutna till gamla träd. För att värdet ska kvarstå behöver träden bevaras, annars riskeras naturvärdet gå förlorat. Stående och liggande död ved är lika viktig, men liggande död ved kan i någon mån flyttas inom delområdena. Gamla träd med väl utvecklade hål och med mulmbildning är oersättbara på kort sikt, se figur 35. Fåglarna omfattas av artskyddsförordningen.

Allmän beskrivning av naturen i området

Naturen inom planområdet utgörs i södra delen av öppna triviala gräsmarker som genomskärs av en äldre allé dominerat av ädellövträden, lind, ask och lönn. De öppna gräsmarkerna i sydväst är friska-fuktiga och fuktigast närmast det dike som löper förbi. Norra halvan av planområdet har också rika inslag av ädellöv, med flera äldre och grova askar. Två områden (delobjekt 6 och 7) är lundartade, med blåsippor och vintergäck. Rivningen av den västra flygeln har gjort att vissa öppna ytor har ruderatmarksflora.

Naturvårdsarterna knutna till de öppna gräsmarkerna utgörs främst av

ängspiplärka (nära hotad, NT), och sånglärka (NT). I diket som utgör del av planområdets södra gräns finns förutsättningar för groddjur att finnas, då närliggande områden hyser goda övervintringsmöjligheter. Samtliga groddjur är fridlysta. Gräsmarkerna utgör sannolikt även tillhåll för bastardsvärmare, en grupp av arter som är rödlistade.

Både diket och de intilliggande gräsmarkerna används av fåglar under deras flyttsäsong. På hösten kan blåhake ses, men även mindre vanliga arter så som dvärgbeckasin och rödstrupig piplärka har noterats (personliga observationer, samt fynd i Artportalen).

Det finns två rödlistade ädellövsträdarter i området; ask (starkt hotad, EN) och skogsalm (akut hotad, CR). De två träden är rödlistade på grund av svampinfektioner som har kraftigt minskat och fortsatt kommer att minska de svenska och Europeiska bestånden. Ädellövträd karakteriseras av att ha en näringsrikare bark, vilket många mossor och lavar är i behov av. Grå punktlav, kronlav och guldlockmossa är ett par arter som gärna trivs i dessa miljöer. Många av träden i området har väl utvecklade håligheter där mulmbildning sker (lösa, finkorniga, nedbrutna rester av ved), vilket också ger förutsättningar för en unik insektsfauna att förekomma.

Området har potential att hysa fler naturvårdsarter av lavar, men eftersom dessa är känsliga för luftföroreningar kan det vara en anledning till att så få arter noterades. Intill allén löper en väg förbi samt att Bromma flygplats ligger intill, detta kan vara en orsak till frånvaron av naturvårdslavar.

Däremot påverkar eventuella luftföroreningar inte den intressanta insektsfauna som bedöms finnas inom planområdet.

Naturvärdesobjekt

På naturvärdesinventeringskartan finns 7 naturvärdesobjekt utmärkta. Objekt 1 är allén, objekt 2 är den öppna gräsmarken i den västra delen och objekt 3 återfinns på de öppna gräsmarkerna i den östra delen av planområdet. Objekt 4 återfinns i snåren till väster om Bällsta gård och objekt 5 är den allé samt trädplantering som omsluter gårdshusen. Objekt 6 och 7 är de lundområdena till norr och öster om gårdsbyggnaderna. Den rika förekomsten av naturvårdsträd (hålträd, mulmträd, grova träd) gör att flera naturvärdesobjekt har högre naturvärden. Två objekt (klass 2, område 1 och 5) har högt naturvärde, fyra objekt har påtagligt naturvärde (klass 3, område 2, 4, 6 och 7) och ett objekt med visst naturvärde (klass 4, område 3). Inga objekt når upp till högsta naturvärde (klass 1).

Fig. 17: Träd i planområdet med hål och mulmbildning.

Fig. 18: Ängspiplärka, referensbild.

Fridlysta arter

En fridlyst art är skyddad med hjälp av lagstiftning och innebär oftast att man inte får plocka, fånga, döda eller på annat sätt samla in eller skada exemplar av arten. I många fall får man inte heller ta bort eller skada artens frön, ägg, rom eller bon. Alla växt- och djurarter som är betecknade med bokstaven N eller n i Artskyddsförordningens bilaga 1, samt alla växt- och djurarter i bilaga 2 är fridlysta. Dessutom är alla vilda fågelarter fridlysta.

Rödlistan - Rödlistekategorier

Rödlistan för Sverige utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den anger olika arters risk att dö ut i Sverige. Den senaste rödlistan kom ut 2015.

Arterna listas i olika rödlistekategorier beroende på artens status. Det finns 7 kategorier:

(RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (LC) livskraftig, (DD) kunskapsbrist.

Skogliga signalarter och indikatorarter

En signalart är en art med specifika krav på sin miljö och som kan vara någorlunda allmänt förekommande. Signalarter ska vara lätta att känna igen. Genom sin förekomst signalerar en signalart att det finns särskilda naturvärden i ett visst område och att det finns förutsättningar för andra rödlistade arter att förekomma. Vid naturvärdesinventeringar görs därmed riktade eftersök av dessa arter.

Ekologigruppen har kompletterat Skogsstyrelsens signalarter med fler indikatorarter för fler miljöer än skog.

Naturvårdsarter

Inom planområdet har 12 naturvårdsarter påträffats och av dessa är 9 rödlistade. Med naturvårdsarter avses rödlistade arter, signal- och indikatorarter, fridlysta arter, typiska arter och ansvarsarter.

Signalarter och indikatorarter är arter som indikerar höga naturvärden för ett visst område (för en viss naturtyp). En typisk art indikerar gynnsam bevarandestatus för en Natura-naturtyp, det vill säga hur väl naturtypen "mår". En art kan således passa in på flera kriterier, som exempel; en signalart kan vara rödlistad, fridlyst och dessutom utgöra en typisk art för en viss naturtyp.

Tre naturvårdsarter utgörs av fåglarna sånglärka, ängs- och pipplärka och hämpling. Två insekter, myskböck och brun trämyra. Tre växter, ask, alm och blåsippa. Två lavar, grå punktlav samt kronlav och en art mossor, guldlockmossa. (För komplett artlista med arternas signalvärde, rödlistestatus samt var i området de är funna, se bilaga 1).

Arter listade i Artskyddsförordningen och internationella direktiv

Inga arter upptagna i Artskyddsförordningen och internationella direktiv är funna i området.

Fridlysta arter

Blåsippa är den enda fridlysta växten noterad i området, resterande fridlysta arter utgörs av fåglar.

Rödlistade arter och signalarter

Av de 12 påträffade naturvårdsarterna är fem rödlistade och tre utav de rödlistade arterna är hotade, det vill säga arter som är rödlistade som sårbara, starkt hotade eller akut hotade.

Följande rödlistade arter är noterade: Alm (akut hotad, CR), ask (starkt hotad, EN), stare (sårbar, VU), sånglärka (nära hotad, NT) och ängs- och pipplärka (nära hotad, NT)

Samtliga arter är funna i planområdet är så har ett så kallat signal/indikatorvärde. Fyra arter har mycket högt signalvärde 3, tre har högt signalvärde 2 och fem arter har visst signalvärde 1.

Fig. 19: Karta Naturvärdesinventering. Nummer representerar naturvärdesobjekt som beskrivs i naturkatalogen i bilaga 1

Fig. 20: Bällsta allé sedd söderifrån

Fig. 21: Promenad med hund

Landskapets form

Bällsta gård ligger på områdets högsta punkt och trots de marginella höjdskillnaderna bidrar topografin starkt till upplevelsen av platsen. Söderut sluttar marken ner mot flygplatsen och nordöstifrån bidrar höjdskillnader och stenmurar till att gården reser sig ur småhusbebyggelsen.

Bällsta allé är ett centralt landskapselement i området och ramar in utblicken från Bällsta gård, vid det kvarvarande flygelhuset erbjuds en utblick ner mot korsningen Bällstabvägen/Gamla Bromstensvägen. Bällsta gård liksom det närliggande Sundby friområde Bällstadelen är de viktigaste målpunkterna. Det tydligaste landmärket i området, förutom själva flygplatsen, är radiotornet uppe på höjden till öster om planområdet.

Rekreation och upplevelsvärden

I dag används området framförallt för promenader och hundrastning hundar. Som Stockholm stads sociotopkarta visar ligger planområdet mittemellan två lokalt viktiga grönområden, Sundby friområde Bällstadelen och Solvallaskogen och de stigar som går genom planområdet visar att det är en viktig länk mellan de båda områdena.

Till öster och nordöst om Bällsta gård ger topografin och uppväxta träd möjligheter till naturlek. Vid inventeringen i mitten av mars blommade flera vårblommor såsom snödroppe och vintergäck. I slutningen bakom gården fanns mängder av blåsippeblad.

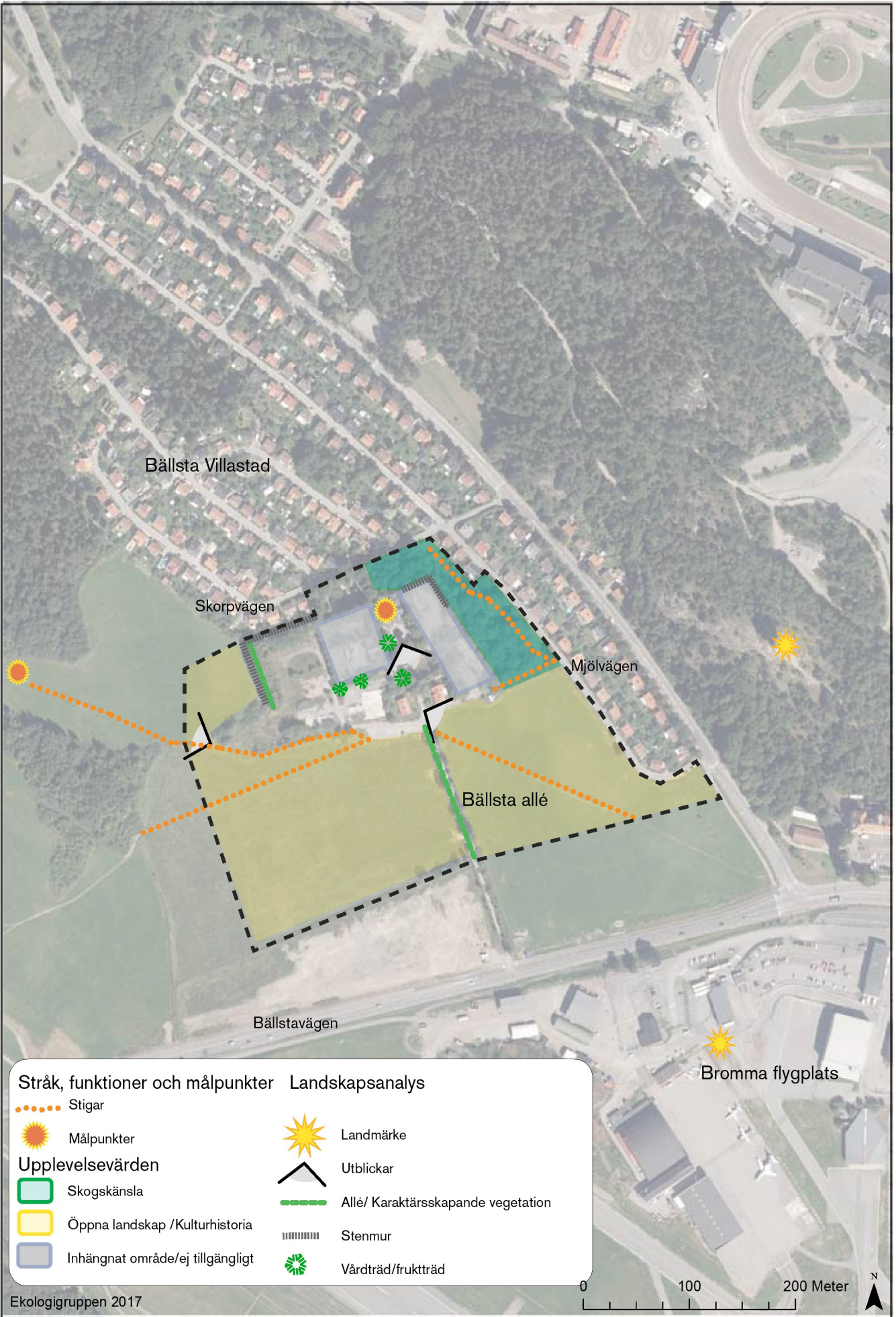
Bällsta gård med allé och öppna landskap är en kulturhistorisk miljö som visar tidigare markanvändning i området som jordbrukslandskap. Då staden växer och ianspråkstar öppna ytor blir dessa landskapsminnen allt mer sällsynta.

Den främsta störningen i området är av buller. Området ligger vid änden av rullbanan och är kraftigt stört av buller från främst från flygtrafiken på Bromma flygplats, men även från Bällstabvägen.

Fig. 22: Utsnitt ur sociotopkartan - den gröna markeringen visar karterade värden. Väster om planområdet ligger Sundby friområde Bällstadelen och öster om planområdet ligger Solvallaskogen.

Fig. 23: Karta landskapsanalys

Fig. 24: Den allé-liknande planteringen i den västra delen av planområdet.

Fig. 25: Stenmur mot småhusen norr om planområdet.

Fig. 26: Vy från nordöst - områdets topografi påverkar perspektiv och upplevelsen av platsen.

Landskapets bärande karaktärer

Bällsta allé samt de öppna gräsyrtorna är de dominerande landskapselementen inom planområdet, liksom den lindallé som återfinns i planområdets västra del, se figur 24 och 27.

Trots marginella höjdskillnader är topografin starkt bidragande till upplevelsen av landskapet med Bällsta gård centralt i blickfånget. Runt gården finns flera äldre stenmurar och stödmurar som bidrar till upplevelsen av topografin i öster och som avgränsning i väster.

Fig. 27: Den dubbla trädraden i den västra delen av planområdet är troligen en läplantering. Trädraden finns med på Skönhetsrådets inventering från 1926.

Fig. 28: Planterade träd och stenmur i planområdets norra del mot Skorpvägen, strukturen är med i inventeringen från 1926 men många av träden är betydligt yngre än så vilket visar på en kontinuitet i landskapsbilden.

Stråk och gångstigar

De öppna gräsyrtorna i planområdets södra och västra delar genomskärs av flertalet gångstigar som sammankopplar de båda grönområdena Sundby friområde och Solvallaskogen samt gör dem tillgängliga från Bällstavägen. Den stig som går från korsningen Bällstavägen/Mjöl-

vägen upp mot Sundby friområde är dock avskuren på grund av markarbeten inför den nya bygghandeln vid Bällstavägen.

Gångstigar går även längs planområdets östra kant längs med småhus-trädgårdarna och Bällsta gård.

Bällsta alle liksom den trädplantering som återfinns i planområdets västra del definierar tydliga riktningar i landskapet, se figur 27 och 30.

Fig. 29: Stig över gräsytan i planområdets södra del

Fig. 34: Stig i östra delen av planområdet.

Fig. 35: Stig mot småhusen vid Mjölvägen.

Utblickar

De tydligaste utblickarna är från Bällsta gårds huvudbyggnad ner mot Bromma flygplats genom Bällsta allé samt utblicken över gräsytan i västra delen av planområdet.

Fig. 30: Bällsta allé sedd från huvudbyggnaden

Fig. 36: Verkstadsbyggnad inom planområdet.

Barriärer

Runt Bällsta gård finns flera inhägnade, hårdgjorda ytor som i dagsläget används som uppställningsplats för bilar och bussar. Till väster om Bällsta allé finns en byggnad som till någon typ av vekstad. Bakom den kvarvarande flygeln är de inhägnade området tomt, se figur 33.

I den västra delen av planområdet finns en allé och ett slånbuskage där det finns rester från kabelskalning. Delar av slånbuskaget har nyligen blivit nersågat och längs buskaget ligger flera förstörda ensilagebalar. I och med att området i sina delar inte är så väl omhändertaget kan det det leda till en känsla av otrygghet.

Fig. 31: Spår av kabelskalning i områdets västra del

Fig. 33: Inhägnande hårdgjorda ytor

Fig. 32: Nersågade slånbuskage i planområdets västra del

Fig. 34: Uppställda bilar och bussar

Utnyttja befintliga strukturer och gränser

- Huvudbyggnadens läge har potential som lokalt landmärke.
- Bevara möjligheterna till naturlek i skogsslutningen i planområdets noröstra del.
- De äldre stenmurarna och strukturerade trädplanteringarna bär på en historia och bildar naturliga gränser i landskapet.

Exploatera redan ianspråktagen mark

- Inom planområdet finns flera hårdgjorda ytor och upplag som är lämpliga för exploatering.
- I dagsläget är flera av de hårdgjorda ytorna inte tillgängliga för allmänheten, se landskapsanalyskartan.

Bevara naturmark och äldre träd

- Inom planområdet finns flera äldre vård- och fruktträd samt många äldre träd. Leveranstiden för äldre träd är lång och svår att kompensera för vilket motiverar bevarande, se figur 35.
- Både Bällsta Allé och läplanteringsallén i planområdet västra del omfattas av biotopskydd, se faktaruta till höger.
- Trädplanteringsstrukturen inom området har en lång kontinuitet
- Öppna jordbrukslandskap blir en allt mer sällsynta i stadslandskapet och bidrar med utblickar.

Säkerställ tillgängligheten till de angränsande grönområdena

- Säkerställ att området även i framtiden kan fungera som en koppling mellan Sundby friområde och Solvallaskogen.
- Bevara nätverket av sammanhängande stigar.
- God överblick ger visuell tillgänglighet vilket även ökar tryggheten.

Behov av fördjupad kunskap

- Tillgänglighet och rörelsemönster till, i och genom området behöver utredas i samband med planläggningen.
- Kompensation av grönytor vid bebyggelse bör utredas.
- Möjligheter för att bevara kulturmiljön - gården och värdefulla delar av jordbrukslandskapet bör utredas.

Fig. 35: Leveransid för äldre träd.

Allé

Definieras av Miljöbalken som:

"Lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i övrigt öppet landskap. Träden ska till övervägande del utgöras av vuxna träd."

Biotopskyddsområde

Det finns två former av biotopskyddsområde. Den ena formen utgörs av vissa lätt identifierbara småbiotoper, dessa omfattas av ett generellt skydd i hela landet. Den andra formen utgörs av biotoper som Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller en kommun i det enskilda fallet får besluta ska utgöra ett biotopskyddsområde.

Inom generellt skyddade biotoper kan länsstyrelsen medge dispens för verksamhet eller åtgärd som kan skada naturmiljön, om det finns särskilda skäl.

Småbiotoper som omfattas av det generella biotopskyddet är: alléer, pilevallar, källor, odlingsrösen, småvatten och våtmarker (även diken ingår i denna definition), stenmurar och åkerholmar.

Fig. 36: Död ved är en viktig resurs för en mängd arter såväl fåglar som insekter och svampar.

Fig. 37: Jordbruksmark och öppna landskap, en allt mer sällsynt syn i storstadslandskap

Referenser

Tryckta källor

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen: RUFS 2010 : så blir vi Europas mest attraktiva storstadsregion : antagen av landstingsfullmäktige 2010. (2010). Stockholm: Regionplanenämnden, Stockholms läns landsting

Nitare, J. 2006. Signalarter, indikationer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens Förlag.

Digitala källor

Sociotophandboken Stockholm stad, 2003. Tillgänglig på internet: <http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Stadsutveckling/Sociotopkartor/>

Promenadstaden, Översiktsplan för Stockholm (2010) Tillgänglig på internet: <http://vaxer.stockholm.se/tema/oversiktsplan-for-stockholm/>

Samrådsförslag översiktsplan Stockholm stad (2017) Tillgänglig på internet: <http://vaxer.stockholm.se/tema/oversiktsplan-for-stockholm/uppdatering-av-oversiktplanen/>

Skönhetsrådets inventering, (1940). Inventering av Bällsta ård 1924-1940. Tillgänglig på internet: [http://digitalastadsmuseet.stockholm.se/fotoweb/Grid.fwx?archivId=5000&search=\(IPTC187%20contains\(10047331_Uppland_Ballsta_Gard_USSKON-1940BYGG.pdf\)\)](http://digitalastadsmuseet.stockholm.se/fotoweb/Grid.fwx?archivId=5000&search=(IPTC187%20contains(10047331_Uppland_Ballsta_Gard_USSKON-1940BYGG.pdf)))

Artdatabanken (2017a) Utdrag av rödlistade arter noterade inom planområdet,. Tillgänglig på internet: <http://artfakta.artdatabanken.se/>, (2017-03-28)

Artdatabanken (2017b) Eftersök av rödlistade arter noterade inom planområdet,. Tillgänglig på internet: <http://artfakta.artdatabanken.se/>, (2017-03-25)

Bygg.stockholm.se (2017) Bällsta, Bällstavägen/Gamla Bromstensvägen. Tillgänglig på internet: <http://bygg.stockholm.se/Alla-projekt/Bromma-BallstavagenGamla-Bromstensvagen/>

Muntliga källor

Stadsmuseet (2016) Klara Johansson antikvarie, Stadsmuseet i Stockholm, kulturmiljöenheten, personlig kommunikation 2017-03-30.

GIS- och kartmaterial

ORTOFOTO Stockholm stad, <http://open.stockholm.se/oppna-data/geodata/>

Häradsekonmiska kartan (1901) Lantmäteriet. Tillgänglig genom Lantmäteriets tjänst för historiska kartor: <https://etjanster.lantmateriet.se/historiskakartor/s/search.html?>

Bildkällor

Illustrationsbilder Ekesiö av Begkrantz arkitekter. Tillgängliga på internet: <http://bygg.stockholm.se/Alla-projekt/Bromma-BallstavagenGamla-Bromstensvagen/>

Bilaga 1. Naturkatalog

Namn på rapporten
Version
Datum

Objekt 1

Naturvärdesklass	Högt naturvärde - naturvärdesklass 2
Naturtypsgrupp	Park och trädgård
Naturtyp	Allé
Kvalitetsklass	Säker
Beskrivning	Allé med lind, ask och lönn. Almlågor och andra ädellövlågor förekommer i området.
Bedömningsgrunder SIS	Området bedöms ha ett påtagligt artvärde och påtagligt biotopvärde.
Bedömningsgrund art	<i>Naturvårdsarter:</i> Flera naturvårdsarter förekommer. Åtminstone några naturvårdsarter är goda indikatorer på naturvärde eller har livskraftiga förekomster. <i>Rödlistade arter:</i> Inga eller obetydliga förekomster av rödlistade arter.
Bedömningsgrund biotop	<i>Biotopkvalitet:</i> Flera biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald finns närvarande men enstaka biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller hade kunnat förekomma i större omfattning eller vara av större betydelse för biologisk mångfald. <i>Sällsynthet och hot:</i> Förekomst av biotop som är nationellt eller internationellt sällsynt. Förekomst av Natura 2000-naturtyp.
Rödlistade arter	Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> (EN)
Övriga naturvårdsarter	Grå punktlav - <i>Acrocordia gemmata</i> Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> Brun trämyra - <i>Lasius brunneus</i> (Ekologigruppens naturvårdsart)

Objekt 2

Namn på rapporten
Version
Datum

Naturvärdesklass	Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
Naturtypsgrupp	Äng och betesmark
Naturtyp	Öppen kultiverad gräsmark
Kvalitetsklass	Viss osäkerhet
Beskrivning	Öppen gräsmark med dike. Potentiell häckplats för sånglärka, ängsbiplärka, möjligen för mycket störning i form av hundrastare. Kan ev finnas groddjur i diket. Området kan också vara bra miljö för pollinerare.
Bedömningsgrunder SIS	Området bedöms ha ett visst artvärde och visst biotopvärde. Preliminär bedömning baserad på förekomster av rödlistade fåglar och förutsättningar för groddjur att existera.
Bedömningsgrund art	<i>Naturvårdsarter</i> : Enstaka naturvårdsarter förekommer. Åtminstone en naturvårdsart är god indikator på naturvärde eller har en livskraftig förekomst. <i>Rödlistade arter</i> : Enstaka rödlistade arter förekommer.
Bedömningsgrund biotop	<i>Biotopkvalitet</i> : Enstaka biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald finns närvarande men många av de biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller förekommer inte i tillräcklig kvalitet eller mängd. <i>Sällsynthet och hot</i> : Förekomst av biotop som är regionalt sällsynt.
Rödlistade arter	Ängsbiplärka - <i>Anthus pratensis</i> (NT) Sånglärka - <i>Alauda arvensis</i> (NT)
Övriga naturvårdsarter	Ängsbiplärka - <i>Anthus pratensis</i> (Ekologigruppens naturvårdsart) Sånglärka - <i>Alauda arvensis</i> (fridlyst § 4 Artskyddsf. fågeldir. bil. 1) Hämpling - <i>Carduelis cannabina</i> (tidigare rödlistad art)

Objekt 3

Namn på rapporten
Version
Datum

Naturvärdesklass	Visst naturvärde - naturvärdesklass 4
Naturtypsgrupp	Äng och betesmark
Naturtyp	Öppen kultiverad gräsmark
Kvalitetsklass	Viss osäkerhet
Beskrivning	Trivial gräsmark, dock med viktiga pollinerande växter. Klövrar, prästkrage, mm. Potentiellt bra miljö för bastardsvärmare bland annat.
Bedömningsgrunder SIS	Området bedöms ha ett obetydligt artvärde och visst biotopvärde. Preliminär bedömning, baserad på förekomst av viktiga växter för pollinatörer.
Bedömningsgrund art	<i>Naturvårdsarter:</i> Inga eller obetydliga förekomster av naturvårdsarter. <i>Rödlistade arter:</i> Inga eller obetydliga förekomster av rödlistade arter. <i>Artrikedom:</i> Området är inte påtagligt artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller i Sverige.
Bedömningsgrund biotop	<i>Biotopkvalitet:</i> Enstaka biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald finns närvarande men många av de biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller förekommer inte i tillräcklig kvalitet eller mängd.
Rödlistade arter	-
Övriga naturvårdsarter	-

Objekt 4

Namn på rapporten
Version
Datum

Naturvärdesklass	Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
Naturtypsgrupp	Park och trädgård
Naturtyp	F d hävdad mark
Kvalitetsklass	Viss osäkerhet
Beskrivning	Igenväxande brynsmiljö med inslag av ruderatkaraktär. Alm, hassel, blommande buskar så som rosor samt andra inslag som gynnar pollinatörer. Buskagen är lämplig häckmiljö för hämpling. Ett par grövre lågor av alm (?) i solbelyst miljö intressant för vedinsekter.
Bedömningsgrunder SIS	Området bedöms ha ett visst artvärde och visst biotopvärde. Preliminär bedömning baserad på brynstrukturer.
Bedömningsgrund art	<i>Naturvårdsarter:</i> Enstaka naturvårdsarter förekommer. Åtminstone en naturvårdsart är god indikator på naturvärde eller har en livskraftig förekomst. <i>Rödlistade arter:</i> Inga eller obetydliga förekomster av rödlistade arter. <i>Artrikedom:</i> Området är inte påtagligt artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller i Sverige.
Bedömningsgrund biotop	<i>Biotopkvalitet:</i> Enstaka biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald finns närvarande men många av de biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller förekommer inte i tillräcklig kvalitet eller mängd. <i>Sällsynthet och hot:</i> Förekomst av biotop som är regionalt sällsynt.
Rödlistade arter	Skogsalm - <i>Ulmus glabra</i> (CR)
Övriga naturvårdsarter	Skogsalm - <i>Ulmus glabra</i> Hämpling - <i>Carduelis cannabina</i> (tidigare rödlistad art) Guldlockmossa - <i>Homalothecium sericeum</i> (typisk art, signalart skog, naturvärdesindikator)

Objekt 5

Namn på rapporten
Version
Datum

Naturvärdesklass	Högt naturvärde - naturvärdesklass 2
Naturtypsgrupp	Park och trädgård
Naturtyp	Tomtmark Park Allé
Kvalitetsklass	Osäker
Beskrivning	Ådellövmiljöer med lind, lönn och ask. Flera grövre träd, hålträd med mulm av diverse lövträd, bl.a lönnar. Hassel förekommer. Området bedöms i synnerhet viktigt för naturvårdsintressanta insekter.
Bedömningsgrunder SIS	Området bedöms ha ett visst artvärde och påtagligt biotopvärde. Området ges ett högt artvärde baserat på de rika förekomsterna av hålträd med mulm, vilket ger förutsättningar för många naturvårdsarter att förekomma.
Bedömningsgrund art	<i>Naturvårdsarter:</i> Ett stort antal naturvårdsarter förekommer. Flera naturvårdsarter är goda indikatorer på naturvärde eller har livskraftiga förekomster. <i>Rödlistade arter:</i> Enstaka rödlistade arter förekommer. <i>Artrikedom:</i> Området är artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller i Sverige.
Bedömningsgrund biotop	<i>Biotopkvalitet:</i> Flera biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald finns närvarande men enstaka biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller hade kunnat förekomma i större omfattning eller vara av större betydelse för biologisk mångfald. <i>Sällsynthet och hot:</i> Förekomst av biotop som är nationellt eller internationellt sällsynt.
Rödlistade arter	Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> (EN)
Övriga naturvårdsarter	Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> Guldlockmossa - <i>Homalothecium sericeum</i> (typisk art, signalart skog, naturvärdesindikator)

Objekt 6

Namn på rapporten
Version
Datum

Naturvärdesklass	Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
Naturtypsgrupp	Ädellövskog
Naturtyp	Ädellövskog Hassellund
Kvalitetsklass	Viss osäkerhet
Beskrivning	Lundartad ädellövskog, med lönn, lind, ask. En del asp och gran. En döende lind, samt inslag av död ved.
Bedömningsgrunder SIS	Området bedöms ha ett visst artvärde och visst biotopvärde.
Bedömningsgrund art	<i>Naturvårdsarter:</i> Enstaka naturvårdsarter förekommer. Åtminstone en naturvårdsart är god indikator på naturvärde eller har en livskraftig förekomst. <i>Rödlistade arter:</i> Enstaka rödlistade arter förekommer.
Bedömningsgrund biotop	<i>Biotopkvalitet:</i> Enstaka biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald finns närvarande men många av de biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller förekommer inte i tillräcklig kvalitet eller mängd. <i>Sällsynthet och hot:</i> Förekomst av biotop som är regionalt sällsynt.
Rödlistade arter	Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> (EN)
Övriga naturvårdsarter	Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> Blåsippa - <i>Hepatica nobilis</i> (typisk art, signalart skog, fridlyst § 8, 9 Artskyddsf., brynindikatorart)

Objekt 7

Namn på rapporten
Version
Datum

Naturvärdesklass	Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
Naturtypsgrupp	Ädellövskog
Naturtyp	Ädellövskog Park
Kvalitetsklass	Viss osäkerhet
Beskrivning	Ädellövmiljö, lundartad. Lönndominerad. Enstaka sälgräd förekommer.
Bedömningsgrunder SIS	Området bedöms ha ett visst artvärde och påtagligt biotopvärde.
Bedömningsgrund art	<i>Naturvårdsarter:</i> Enstaka naturvårdsarter förekommer. Åtminstone en naturvårdsart är god indikator på naturvärde eller har en livskraftig förekomst. <i>Rödlistade arter:</i> Enstaka rödlistade arter förekommer. <i>Artrikedom:</i> Området är artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller i Sverige.
Bedömningsgrund biotop	<i>Biotopkvalitet:</i> Flera biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald finns närvarande men enstaka biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller hade kunnat förekomma i större omfattning eller vara av större betydelse för biologisk mångfald. <i>Sällsynthet och hot:</i> Förekomst av biotop som är nationellt eller internationellt sällsynt. Förekomst av Natura 2000-naturtyp.
Rödlistade arter	Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> (EN) Stare - <i>Sturnus vulgaris</i> (VU)
Övriga naturvårdsarter	Kronlav - <i>Gyalecta fagicola</i> (naturvärdesindikator) Myskbock - <i>Aromia moschata</i> (signalart skog, tidigare rödlistad art) Ask - <i>Fraxinus excelsior</i> Stare - <i>Sturnus vulgaris</i>

Bilaga 2. Naturvårdsarter

Namn på rapporten
Version
Datum

Figur 1. Rödlistekategorier (Rödlistan, 2015): NT - Nära hotad, VU - Sårbar, EN - Starkt hotad, CR - Akut hotad. Signalvärdeskategorier: 0 - Obetydligt signalvärde, 1 - Visst signalvärde, 2 - Högt signalvärde, 3 - Mycket högt signalvärde. Arterna är sorterade efter signalvärde. Under signalvärde registreras även det som är: S - skogsstyrelsens signalart eller N - ekologigruppens naturvårdsarter, T - typisk art. Tabellen är sorterad efter artgrupp.

*Blåsippa är även fridlyst enligt § 8, 9 i Artskyddsförordningen.

Art	Vetenskapligt namn	Rödlistestatus	Signalvärde	Område
Fåglar				
Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU	1 N	7
Sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT	1 N	2
Hämspling	<i>Carduelis cannabina</i>		2 N	2, 4
Ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT	1 N	2
Växter				
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	CR	3 N	4
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	2 N	1, 5, 6, 7
Blåsippa*	<i>Hepatica nobilis</i>		1 S,T	6
Insekter				
Brun trämyra	<i>Lasius brunneus</i>		3 N	1
Myskbock	<i>Aromia moschata</i>		3 S	7
Lavar				
Grå punktlav	<i>Acrocordia gemmata</i>		2 N	1
Kronlav	<i>Gyalecta fagicola</i>		3 N	7
Mossor				
Guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>		1 S	4, 5

Bilaga 3. Metodik för bedömning av naturvärden

Namn på rapporten
Version
Datum

Avgränsade objekt klassificeras med avseende på dess naturvärde. Med naturvärde menas här ett värde för biologisk mångfald. Metoden genomförs enligt SIS standard 199000:2014 ”Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning”. Standarden har tagits fram av Trafikverket och ledande naturmiljökonsulter.

Parametrar för naturvärdesbedömning

Naturvärdesbedömningen utgår normalt från fyra värderingskategorier. Dessa är:

- Naturlagens areal och sällsynthet, inklusive hot mot naturtypen i fråga
- Förekomst av naturvårdsarter
- Förekomst av viktiga strukturer och funktioner i naturtypen
- Grön infrastruktur och ekologiska samband

Värdebedömningen utgörs av en samlad bedömning av de fyra värderingskategorierna, där värden i de olika kategorierna som regel förstärker varandra. Nedan förklaras och exemplifieras de olika delarna av värderingskategorierna.

1. Naturlagens ovanlighet/sällsynthet. Exempelvis naturmiljöer som är ovanliga ur ett riksperspektiv, exempelvis större ansamlingar av grova ihåliga ädellövträd, eller artrika betesmarker, klassas minst som klass 2 – nationellt naturvärde.
2. Objektets storlek och kontinuitet: ju större objekt och ju längre kontinuitet desto högre värde. Storlek och kontinuitet är de två enskilt viktigaste ekologiska faktorerna för biologisk mångfald.
3. Ekologiska samband med intilliggande miljöer. Detta kriterium kan ersätta storlekskriteriet i de fall många små objekt med starka ekologiska samband ligger i nära anslutning till varandra.
4. Ekologiskt viktiga strukturer eller småmiljöer, exempelvis förekomst av död ved eller hålträd, som utgör viktiga livsmiljöer för hotade insekts-, svamp-, moss- och lavararter. En rik förekomst av grov död ved eller hålträd innebär alltid minst klass 3.
5. Förekomst av hotade/rödlistade arter. I allmänhet tilldelas objekt med förekomst av akut eller kritiskt (EN, CR) hotade arter minst klass 2. Områden med förekomst av sårbara arter (VU) tilldelas som regel minst klass 3. Detta gäller även för områden med förekomst av sällsynta missgynnade arter (NT). Observera att undantag gäller för tämligen allmänt förekommande missgynnade fågelarter, där rödlistekriteriet utgörs av starkt minskande trend. Dessa arter t.ex. kungsfågel. Förekomst av dessa arter medför inte automatiskt att området betraktas som klass 3 - kommunalt naturvärde.
6. Förekomst av naturvårdsarter. Om arter med mycket högt indikatorvärde förekommer, innebär det oftast klass 2 - regionalt naturvärde. I naturliga gräsmarker är naturvårdsarter den viktigaste grunden för klassificering. I övrigt utgör de en viktig hjälp men utgör inte den viktigaste faktorn (se vidare nedan).
7. Förutsättningar för behållande av värde. En liten naturlig gräsmark, exempelvis en liten åkerholme kan tilldelas en lägre värdeklass om det bedöms vara omöjligt att på praktiskt sätt upprätthålla värden genom skötsel.

Samlad naturvärdesbedömning

Värderingen inom de olika värdekategorierna vägs samman till en samlad naturvärdesbedömning vars motiv för värdering redovisas i löptext i kommunens naturdatabas. I samband med den samlade bedömningen görs också en redovisning av

osäkerhet i värdebedömningen.

Namn på rapporten
Version
Datum

Den samlade bedömningen är en analys som görs av en ekolog och där värden som identifierats i de olika värdekategorierna används som grund. Värden i de olika värdekategorierna förstärker som regel varandra. Så kan exempelvis den samlade bedömningen bli klass 2 – högt naturvärde, även om värdet för var och en av kriterierna endast når klass 3 – påtagligt naturvärde. Kunskap rörande hur strukturer och funktioner, samt naturvårdsarter uppträder i olika naturtyper har stor betydelse för värdebedömningen. I vissa naturmiljöer, exempelvis magra tallskogar, förekommer få naturvårdsarter och dessa är ofta svåra att hitta. Detta faktum vägs in i den samlade bedömningen.

Den samlade bedömningen för ett objekt kan således resultera i ett av fyra naturvärdesklasser. De fyra naturvärdesklasserna, enligt den fyrgradiga skalan är:

Klass 1 – Högsta naturvärde

Värdeklassen omfattar naturmiljöer som antingen har skydd enligt miljöbalken eller där skydd av miljöerna krävs för att uppnå de nationella miljömålen. Naturmiljön i värdeklassen har så höga naturvärden att de kan anses ha nationellt intresse. Klassen ska dock inte blandas ihop med utpekade Riksintresse för naturvård, enligt Miljöbalken.

Klass 2 – Högt naturvärde

I klassen återfinns miljöer som är så ovanliga eller hyser en så rik biologisk mångfald att de kan anses är viktiga att bevara för att behålla den biologiska mångfalden i länet och kan liksom klass 1 anses omfatta naturmiljöer som antingen har skydd enligt miljöbalken eller där skydd av miljöerna krävs för att uppnå de nationella miljömålen. I denna klass ingår bland annat skogliga nyckelbiotoper utpekade av Skogsstyrelsen och områden som är utpekade som värdefulla i äng- och betesmarksinventeringen.

Klass 3 – Påtagligt naturvärde

I klassen återfinns miljöer som hyser en påtaglig biologisk mångfald eller är ovanliga ur ett kommunalt perspektiv. Miljöerna är viktiga att bevara för att behålla den biologiska mångfalden i den berörda kommunen. I denna klass ingår bland annat områden med naturvärden utpekade av skogsstyrelsen.

Klass 4 – Visst naturvärde

I klassen återfinns miljöer som hyser en biologisk mångfald som gör dem viktiga att bevara för att behålla den biologiska mångfalden på lokal nivå. Med lokal menas stadsdel, socken eller annan begränsad geografisk enhet som definieras i inventeringen.

Redovisning av osäkerheter i bedömningen

En naturvärdesbedömning är alltid förknippad med en rad osäkerhetsfaktorer.

Osäkerhetsfaktorer utgörs i första hand av:

- naturvårdsarter inom organismgrupp viktig för naturtypen går inte att inventera under årstiden då fältarbetet genomförs
- väderleken är olämplig för inventering av viktiga organismgrupper av naturvårdsarter då fältarbetet genomförs (exempelvis fjärilar och fåglar)
- väderleken är olämplig för inventering av markstrukturer (snötäckt mark, etc.)
- specialistkompetens för eftersök av mer svårbestämda organismgrupper av naturvårdsarter saknas
- tidsbudget för eftersök av svårbestämda/svårhittade organismgrupper av naturvårdsarter ingår inte i uppdraget
- underlag för bedömning av värde för regional och kommunal grönstruktur saknas

Grad av säkerhet i värdebedömningen redovisas alltid i en tregradig skala – säker, viss osäkerhet, osäker. Orsak till osäkerhet i bedömningen redovisas alltid.

Osäker bedömning anges när:

- naturvårdsarter inte har inventerats
- en organismgrupp av naturvårdsarter som är avgörande för naturtypen inte har inventerats (exempelvis marksvampar i en sandbarrskog och fåglar i större strandängsmiljöer)

Viss osäkerhet i bedömning anges när:

- inte samtliga organismgrupper som är mycket viktiga för värdebedömning har inventerats (förutsatt att minst en grupp inom kategorin mycket viktiga eller avgörande har inventerats)
- området bedöms ha hög potential för rik förekomst av stödjande naturvårdsartsorganismgrupp och dessa ej inventerats
- underlag för bedömning av värde för regional eller kommunal grönstruktur saknas

När bedömningen är osäker, görs en expertbedömning av delområdets potential att hysa naturvårdsarter. Delområdet tilldelas därefter, med tillämpande av försiktighetsprincipen, det högsta värde som det bedöms ha potential för. Vid viss osäkerhet i bedömningen sker ingen höjning av värdet med hänvisning till osäkerhet.

Namn på rapporten
Version
Datum